

Piispa Matti Revon piispankaapu on suomalaista taidekäsityötä

Pyhän Hengen hipaisu – Valon kosketus

Suunnittelu ja taidekirjonta, tekstiilitaiteilija Helena Vaari
Piispankaavun ja hiipan ompelu, artonomi Tytti Helles
Hopeakorut, hopeaseppä Soili-Riikka Andersson

Piispa Matti Revon liturgiset vaatteet, piispankaavun, -hiipan ja –stolan, on suunnitellut tekstiilitaiteilija Helena Vaari. Tampereen hiippakunta on tilannut uniikit taidetekstiilit piispan 60-vuotispäivän johdosta.

Helena Vaari on suunnitellut piispan juhla- ja työasuun hiippakuntaan ja piispan tehtävään liittyvää symboliikkaa yhdistäen muotokieleen ja rakenteeseen Tampereen tuomiokirkon arkkitehtuurin kansallisromanttista tyyliä. Harmaagraniittinen kirkko rakennettiin vuonna 1907 arkkitehti Lars Sonckin piirustusten pohjalta.

Piispankaavun nimi on Pyhän Hengen hipaisu – Valon kosketus. Piispankaapu on yleisväriltään punainen, mikä on Pyhän Hengen ja Kristuksesta todistamisen väri. Piispankaavun taidekirjonnassa värisävyt vaihtelevat punaisesta violettiin ja valkoisesta tumman harmaaseen. Punaisen villakankaan Helena Vaari on itse värjännyt. Väriin symboliikkaan liittyen Vaari valitsi piispankaavun aiheiksi Pyhän Hengen symbolin, valkoisen kyyhkysen sekä rakkauden ja marttyyrien symbolin, ruusun piikkeineen.

Helena Vaari perehtyi huolellisesti Tampereen tuomiokirkon runsaaseen symboliikkaan. Harmaan graniitin rouheus, lasimaalauksen mosaiikkimaiset kuviot ja arkkitehti Walter Jungin koristeelliset kuvioinnit kirkon kalusteissa, ovissa ja pylväissä ovat olleet piispankaavun taidekirjonnassa innoittajia. Valon kosketuksen näkee lasimaalauksissa ja taiteilija Magnus Enckellin maalaamassa alttaritaulussa.

Yksi tuomiokirkon vaikuttavimpia kohtia ovat saarnatuolin graniittiin hakatut ja maalatut kyyhkysen siivet piikkipensaissa. Taiteilija Hugo Simbergin maalaama enkelin siipien sommittelu kirkon katossa puhutteli vahvasti Vaaria. Siipien sulista hän suunnitteli valoisan ristin piispankaavun taakse, sen ns. clipeukseen eli selkäkilpeen. Ristin valosta ikään kuin irtoaa kullankeltaisia helmiä, uskon siemeniä, ympäriinsä. Ne on ommeltu keltaisella silkkilangalla - sulkaristi valkoisilla silkkilangoilla. Mosaiikkimainen kirjonta jatkuu clipeuksesta piispankaavun eteen. Symboliosat on reunustettu piikkisillä ruusunvarsi-kirjonnoilla.

Piispankaavun edessä on hopeisia ristejä. Pääristissä on neljä valkoista korukiveä. Ne ovat kvartssia, joiden keskellä on vihreä turmaliini, tyyppillinen korukivi Namibiasta. Kivi symboloi Tampereen hiippakunnan ja Namibian evankelisluterilaisen kirkon historiaa ja yhteistyötä vuosikymmenien ajalta. Ristin neljä sakaraa vievät Jumalan sanaa kaikkialle, joka ilmansuuntaan. Hopean valoisuus ja kvartsien valkoinen väri ovat kuin Pyhän Hengen hipaisu ja valon kosketus.

Korukivet ja itse kivinen kirkko, kertovat Pietarista, pysyvyydestä ja kirkon synnystä. Jeesus sanoi: Sinä olet Pietari, tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani. Matt.16:18. Suuren hopearistin ympärillä on pieniä hopearistejä, jotka ovat kuin kirkkoja ja seurakuntia Tampereen tuomiokirkon ympärillä.

Piispankaavun edessä lasimosaiikkia muistuttava kirjonta on ommeltu erivärisillä punaisilla langoilla. Taidekirjonnassa sävy muuttuu harmaita ja violetteihin sävyihin etukappaleiden jatkuessa piispankaavun helmaan saakka. Punaiset mosaiikit ovat kuin ruusun terälehtiä, jotka ovat kirkkaan punaisia tuoreina. Ne haalistuvat kuihtuessaan ja varisevat maahan. Tämä kertoo elämän rajallisuudesta.

Juhla-asuun kuuluu päähine, **piispanhiippa eli mitra**. Sen muoto on kuin tulenliekki, kertoen helluntain tapahtumista Apostolien tekojen mukaan. Helluntaina Pyhä Henki laskeutui apostolien päälle tulen liekkien muodossa, syntyi kirkko ja apostolien työ evankeliumin julistajina sai alkunsa. Piispat ovat apostolien seuraajia. Hiipan edessä on hopeinen tasasivuinen risti. Hiipan takana kaksi nauhaa kuvaavat Vanhaa ja Uutta testamenttia.

Piispan stola on punainen. Siihen Vaari on taidekirjonut kolme valkoista kyyhkysen ´sulista´ sommiteltua ristiä. Stola on papeuden merkki, Kristuksen ikeen symboli.

Tekstiilitaiteilija Helena Vaari on kirjoittanut piispankaavun symboliikan maalauksellisella tekniikalla, mihin hän on erikoistunut. Hänen työnsä on vaativaa taidekäsityötä, jossa yhdistyvät vapaa taidekirjonta ja applikaatio. Kirkkotekstiilit valmistettiin jo keskiajalla kirjoamalla ja ompelemalla. Vaarin taidekirjonta pohjautuu vanhaan perinteeseen tämän päivän menetelmillä.

Tekstiilien kankaat ja langat ovat laadukasta villaa, silkkiä ja puuvillaa. Piispankaapu on suuri vaate. Sen ergonomiaan ja käytettävyyteen on kiinnitetty paljon huomiota suunnittelussa. Kun piispa liikkuu seurakunnissa, kulkevat piispankaapu, -hiippa, stola ja sauva matkalaukussa. Siksi kankaat ovat mahdollisimman rypistymättömiä ja miellyttäviä käyttää.

Tekstiilitaiteilija Helena Vaari (s. 1963) on valmistunut tekstiilisuunnittelijaksi vuonna 1987 Kuopion koti- ja taideteollisuusoppilaitoksesta. Silloin hän suunnitteli lopputyönään kirkkotekstiilit keskiaikaiseen Hollolan Marian kirkkoon. Vaari on suunnitellut kaikkiaan viisi piispankaapua ja kirkkotekstiilit yli kymmeneen kirkkoon sekä ollut muotoilijana Sellgren Oy:llä Orimattilassa ja Marja Kurki Oy:llä Helsingissä. Taiteilijan koti ja ateljee ovat Hollolassa.

30-vuotisen taiteilijauran aikana Helena Vaarin käsistä on lähtenyt lähes 300 kpl kirkkotekstiilejä. Koska tekstiilit on valmistettu laadukkaasti kestävästä materiaaleista, ovat ne kaikki edelleen käytössä. Jokainen kirkko ja seurakunta on erilainen ja siksi Vaari valmistaa tekstiilit perusteellisen ja syvällisen suunnitteluprosessin kautta.

Kirkko on työllistänyt taiteilijoita satoja vuosia. Joka kerta kun Vaari käy kirkossa valmisteilla olevien töidensä kanssa, hän tuntee suurta kiitollisuutta saadessaan tehdä työtä pyhään paikkaan. – Se on suuri ilo ja kunnia. Voin itse olla yhtenä lenkkinä niiden taiteilijoiden ketjussa, jotka ovat jo melkein pari tuhatta vuotta saaneet rakentaa ja koristaa kirkkoja. Vaari viittaa Keski-Euroopan suuriin katedraaleihin, joissa on runsaasti esillä taiteilijoiden ja käsityöläisten valmistamia maalauksia, veistoksia, taontaa ja tekstiilejä.

Helena Vaari on jäsen Ornamon Tekstiilitaiteilijat ry:ssä (1991), Lahden Taiteilijaseurassa (2010) ja Lahden Seudun Yrittäjänaisissa (2012). Parhailaan Vaari suorittaa Käsityömasterin erikoisammattitutkintoa Rasekon aikuisopistossa Raisiossa.

Tekstiilitaiteilija Helena Vaari
Kylvötie 6, 15860 Hollola
+358 50 384 7071
helena.vaari@phnet.fi
www.helena.vaari.fi